

Bakkerij Vorselaars

Een uitzondering in het oeuvre van architect

Barenbrug

*Hans Wijffels **

Sedert een tweetal jaren is er een bakkerij in Tilburg in de belangstelling. Dit heeft te maken met het feit, dat twee jaar geleden het pand, na een lange periode van anonimiteit, opnieuw in zijn oorspronkelijke kleuren werd opgeschilderd. Het bedrijfspand, daterend uit 1932, getuigt van een hang naar een moderne architectonische opvatting, die op het eerste oog aansloot bij de principes van "De Stijl" – beweging. (afb. 1) De wit elementaristische gevel met de primaire kleuren rood, geel en blauw, lijkt op een gebouw zonder concessies.

Echter bij nadere analyse van het pand blijken naast "De Stijl"-invloeden, zowel elementen van nieuwe zakelijkheids- als traditionele stijl te vinden te zijn. De moderne gevel heeft een soort van decor-functie, zoals dit ook bij café "De Unie" van J.J.P. Oud het geval was.

Voor nadere belichting van de bakkerij rees bij mij de vraag of architect Barenbrug meer soortgelijke projecten gerealiseerd heeft. Dit bleek niet het geval te zijn. Tegelijkertijd kwam ik tot het vermoeden, dat Barenbrug de bakkerij zeker niet als één van zijn

hoogtepunten in zijn oeuvre zal beschouwen. Echter bij verschillende interieurontwerpen van Barenbrug is er een associatie te herkennen met de gevel van de bakkerij.

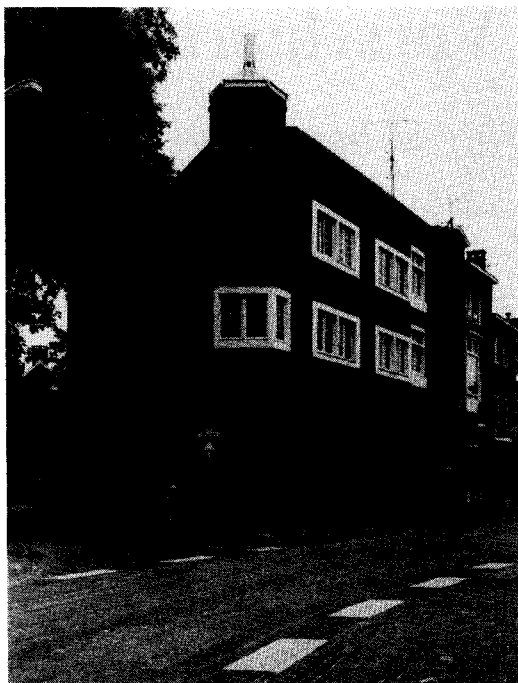
Architect Barenbrug heeft een Amsterdamse School-opleiding genoten. Zijn vroege projecten getuigen hiervan. Gedegen en consequent doorwerkte concepten, die nu nog opvallen door hun goede kwaliteit. Voorbeelden uit deze periode zijn het pianomagazijn (1927) (hoek Noordstraat – Fabriekstraat) (afb. 2) en een aantal villa's in de Armhoefse Akkers (ondermeer in de Prof. Dondersstraat en de Gerard van Swietenstraat) (afb. 3). In dit werk is er wat be-

* Hans Wijffels is afgestudeerd als bouwkundige aan de TH Delft.

Afb. 1 Bakkerij
Vorselaars, Acaciastraat
23, gebouwd in 1932 (foto
1985, Gemeentearchief
Tilburg).

Afb. 2 Pianomagazijn
Noordstraat 38, gebouwd
in 1925 (foto 1981, Dré
van den Bogaard).

treft de architectonische expressie, een duidelijk onderscheid tussen de verschillende soorten van bebouwing te herkennen, zoals bijvoorbeeld villa's, bedrijfsbebouwing, appartementsgebouwen en winkelpanden. De villa's vallen op door hun expressieve uitstraling. Grote uitkragende dakvlakken met portalen, loggia's en horizontale gelede vensters. Bij de bedrijfspanden, appartementsgebouwen etc. is de expressiviteit veel soberder en betreft ze relatief vlakke gevels, die onderdeel vormen van een bestaande straatwand. Deze globale karakterisering blijft in heel zijn oeuvre herkenbaar.

In de dertiger jaren trad er een versobering in zijn architectuur op. De expressiviteit, die in zijn vroege werk te vinden was, is verdwenen. Dit conform de tendenzen die in de moderne Nederlandse architectuur uit die tijd te vinden zijn. De bakkerij kan men dan ook beschouwen als een overgangsfase in

zijn werk. Van Amsterdamse School-stijl via een korte hang met De Stijl-beweging naar een Delftse School-stijl. De hoofdmoot van zijn oeuvre sluit aan bij deze Delftse School-architectuur, zeker na de oorlog, wanneer zijn bureau in Hilversum gehuisvest is. Het meeste werk van hem is in deze stad gerealiseerd. Tal van woningbouwprojecten geven associatie met het werk van W.M. Dudok, de stadsarchitect te Hilversum. Een aantal grote woningbouwprojecten betreffen invullingen van de stedenbouwkundige ontwerpen van W.M. Dudok. In het latere werk van Barenbrug is er weer enige verschuiving ter herkennen naar een traditioneel functionalistische architectuur.

Bakkerij Vorselaars (1932)

De bakkerij is gesitueerd in de Acaciastraat naast het bijbehorend winkelpand en woonhuis, die in een traditionele stijl zijn uitgevoerd. Het pand vormt een onderdeel van een uitbreidingsplan uit de dertiger jaren, de "bomenbuurt", van J.H.E. Rückert. Het is dan ook niet opmerkelijk dat de bakkerij een forse tegenstelling vormt met zijn

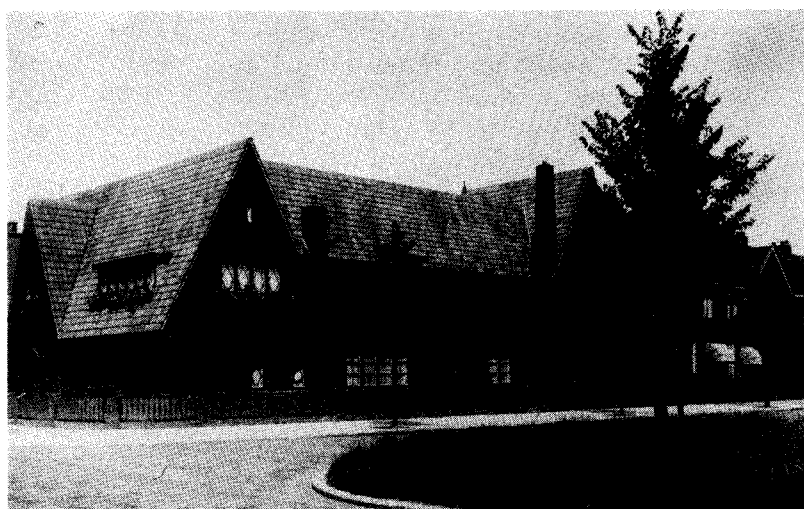

omgeving. De stedelijke allure van de façade van de bakkerij is elders in deze buurt niet terug te vinden. De vensters in de witte gevel zijn horizontaal geleed en opgeschilderd in rood, geel en blauw. Als ondersteuning van deze plastic zijn er twee zwarte lijsten. Een ervan vormt een luifel als bekroning van het venster op de begane grond en is de drager van het woord "broodbakkerij", de andere lijst onderlijnt het smalle horizontale venster van de meelzolder.

Bij het interieur van de bakkerij is een andere taal gehanteerd. (afb. 5) De bakkerij is een grote open ruimte, uitgevoerd in licht kleuren, die het interieur een licht diffuus karakter geeft. Dit gebeurt mede door de centraal liggende lichtkap, die boven de werktafel is gesitueerd. De ruimte valt op door het sober, maar functioneel karakter.

Afb. 4
Interieurverzorging
Hotel-Restaurant Riche
aan de Heuvel, uitgevoerd
in 1930 (foto ca. 1930,
Coll. Gemeentearchief
Tilburg).

Afb. 3 Blok van drie
landhuizen, Prof.
Dondersstraat/Gerard van
Swietenstraat, gebouwd in
1927 (foto 1927. Coll.
Gemeentearchief
Tilburg).

*Afb. 5 Interieur bakkerij
Vorselaars (foto 1987,
Hans Wiffels).*

Als voorbeeld hiervoor gelden de meelcilinders (silo's), die het meel vanaf de meelzolder, gedoceerd in de kneedmachines brengen.

Achter in de bakkerij staat een oven van Duitse makelij met een metershoge schoor-

steen. Bij de achtergevel waarmee de schoorsteen in een lijn staat, is de allure van het "nieuwe bouwen" onvindbaar. Die achtergevel is in schoon metselwerk uitgevoerd en er is nauwelijks sprake van compositie, zoals dit aan de straatzijde het geval is.
